

ETWINNING: ΜΙΑ ΝΕΑ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ eTwinning: a New Framework for the European Schools

Κομνηνού Ιωάννα, MPhil, υποψήφια Διδ., Θεολόγος, Φιλολόγος, Οικ. Οικονομίας, 1ο Ενιαίο Πειραματικό Λύκειο Αθηνών, Ειδική Προωθήτρια της δράσης eTwinning για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, kilm@otenet.gr

Τζανακάκης Αντώνιος, Μαθηματικός, Διευθυντής Καλλιτεχνικού Γυμνασίου Γέρακα, Ειδικός Προωθητής της Δράσης eTwinning για Διοικητικά Θέματα, tzanakakis@sch.gr

Φρέντζου Μαρία, υπ. ΜΔΕ, Καθηγήτρια Αγγλικής, 2ο Δημοτικό Παλαιού Φαλήρου, Ειδική Προωθήτρια της Δράσης eTwinning για την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, marifrent@yahoo.com

Περίληψη

Οι ηλεκτρονικές σχολικές αδελφοποιήσεις ενισχύουν την ευρωπαϊκή διάσταση της εκπαίδευσης, βελτιώνουν τη δυνατότητα χρήσης των ΤΠΕ, ανταποκρίνονται σε παιδαγωγικές ανάγκες, ενισχύουν τη συνεργασία εκπαιδευτικών και μαθητών, τις διεπιστημονικές προσεγγίσεις και την εξατομίκευση της μάθησης.

Η Ελλάδα συμμετέχει ενεργά σε αυτή τη δράση του e-Learning από τον Ιανουάριο 2005, αναπτύσσοντας πρωτοπόρα προγράμματα, που έχουν βελτιώσει την καθημερινή διδακτική πράξη, έχουν αναπτύξει καινοτόμες προσεγγίσεις του μαθησιακού αγαθού, έχουν ενσωματώσει τις ΤΠΕ στα επιμέρους διδακτικά αντικείμενα, ενώ ταυτόχρονα έχουν προωθήσει το διαπολιτισμικό διάλογο και την αμοιβαία κατανόηση.

Σαν παραδείγματα καλής πρακτικής θα παρουσιαστούν εν συντομία δύο βραβευμένες συνεργασίες (μία Δευτεροβάθμιας και μία Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης), που υλοποιήσαμε με τα σχολεία μας, 1ο Ενιαίο Πειραματικό Λύκειο Αθηνών και 2ο Δημοτικό Παλαιού Φαλήρου, και τα συνεργαζόμενα ευρωπαϊκά σχολεία, Francesco La Cava από την Ιταλία και CEIP Tucci από την Ισπανία.

Λέξεις Κλειδιά: e-Learning, etwinning, ΤΠΕ, παιδαγωγική καινοτομία, συνεργατικό περιβάλλον μάθησης, ευρωπαϊκή διάσταση εκπαίδευσης.

Abstract: The electronic twinning of schools promotes the European dimension in education, improves the ICT skills of the participants, serves pedagogical needs, enhances the collaboration among teachers and students, the interdisciplinary approach and the individualization of learning. Two prize awarded eTwinning projects are presented as examples of good practice.

1. Η πρωτοβουλία e-Learning, το πλαίσιο ανάπτυξής της και οι σχολικές αδελφοποιήσεις

Η πρωτοβουλία e-learning συνδέεται με τη γενικότερη πολιτική της Ευρωπαϊκής Κοινότητας για την προώθηση της δια βίου εκπαίδευσης, της επιμόρφωσης και της

ανοικτής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Συνδέεται επίσης με την ανάπτυξη της καινοτομίας, της ανταγωνιστικότητας, του εκσυγχρονισμού και των δεξιοτήτων (Πασιάς Γ. 2004).

Οι πρωτοβουλίες και το πρόγραμμα δράσης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας για το e-learning εντάσσονται στη γενικότερη στρατηγική e-Europe και βασίζεται στην ανακοίνωση «e-Europe: Μια κοινωνία της πληροφορίας για όλους», στα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Λισσαβόνας¹, και στο σχέδιο δράσης e-Europe².

Ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του 1990 είχε αρχίσει να επισημαίνεται η αναγκαιότητα εισαγωγής των ΤΠΕ στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης. Την ίδια χρονική περίοδο μια σειρά ενεργειών καθόρισαν τους βασικούς άξονες ανάπτυξης της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Κοινότητας για την ηλεκτρονική μάθηση. Τα προγράμματα Σωκράτης και Leonardo είχαν σημαντικές δεσμεύσεις για τη χρήση των ΤΠΕ. Το Συμβούλιο Παιδείας σε ψήφισμα του της 6ης Μαΐου 1996 σχετικά με τα εκπαιδευτικά λογισμικά πολυμέσα στους τομείς της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, κάλεσε τα κράτη μέλη να αναπτύξουν δράσεις ενίσχυσης της χρήσης των ΤΠΕ, για να ανταποκριθούν σε παιδαγωγικές ανάγκες, να ενισχύσουν τη συνεργασία εκπαιδευτικών και μαθητών, τις διεπιστημονικές προσεγγίσεις και την εξατομίκευση της μάθησης.³ Στα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Λισσαβόνας, τονίζεται ο κεντρικός ρόλος των ΤΠΕ στην οικονομική αλλά και κοινωνική ανανέωση της Ευρώπης.⁴ Η υιοθέτηση των συγκεκριμένων δράσεων, σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, «μπορεί να δώσει ένα ξεκάθαρο μήνυμα ότι οι Ευρωπαίοι ηγέτες είναι αποφασισμένοι να μετατρέψουν την Ευρώπη σε μια δυναμική και ανταγωνιστική οικονομία». Η δέσμευση και η αποφασιστικότητα των ηγετών για το συγκεκριμένο σκοπό ήταν καθοριστική για την επιτυχία του σχεδίου,⁵ που κρίθηκε μάλιστα ως αποφασιστικής σημασίας για τη μελλοντική επιτυχία της Ευρώπης.⁶ Στο πλαίσιο αυτών των προτάσεων, δύο χρόνια μετά, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη σύνοδο της Βαρκελώνης, στις 15 και 16 Μαρτίου 2002, ζήτησε από την Επιτροπή «να πραγματοποιήσει μελέτη σκοπιμότητας για να εντοπιστούν διάφορες δυνατότητες υποβοήθησης των σχολείων της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για να εγκαινιάσουν ή να ενισχύσουν τη διαδικτυακή σύνδεση με αδελφά σχολεία σε άλλα μέρη της Ευρώπης και να ενημερώσει σχετικά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Σεβίλλης τον Ιούνιο»⁷. Στόχος των ενεργειών αυτών ήταν η αδελφοποίηση των σχολείων της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και η υλοποίηση κοινών εκπαιδευτικών προγραμμάτων, με την αξιοποίηση των ΤΠΕ. Παρά την έμφαση που δόθηκε στην αξιοποίηση του διαδικτύου και στη «χρήση των εργαλείων πολυμέσων και ανταλλαγής (ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, εικονοδιάσκηψη, από κοινού ανάπτυξη ιστοχώρων)», καθοριστικής σημασίας για την εξέλιξη των σχεδίων ήταν η ανάπτυξη μιας καλής αδελφικής σχέσης και η οργάνωση τακτικών συναντήσεων και ανταλλαγών.⁸ Η σκοπιμότητα των σχολικών αδελφοποιήσεων, απασχόλησε τη σύνοδο κορυφής στη Βαρκελώνη και οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων της Ευρώπης ζήτησαν από την Επιτροπή σχετική έκθεση. Στην έκθεση⁹ της Επιτροπής αναφέρονται τα πλεονεκτήματα της χρήσης των ΤΠΕ για την ενίσχυση της εικονικής και φυσικής κινητικότητας. Ο στόχος των αδελφοποιήσεων είναι η συμμετοχή μαθητών και εκπαιδευτικών σε προγράμματα που ενισχύουν την ευρωπαϊκή διάσταση της εκπαίδευσης, την ευαισθητοποίηση απέναντι στο πολυγλωσσικό και πολυπολιτιστικό ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο.¹⁰ Η χρήση του διαδικτύου δίνει τη δυνατότητα στις κοινότητες να βελτιώσουν τη γνώση των άλλων γλωσσών, να προωθήσουν το διαπολιτισμικό διάλογο και την αμοιβαία κατανόηση.¹¹

2. Η δράση eTwinning

Το eTwinning ξεκίνησε επίσημα τον Ιανουάριο 2005 ταυτόχρονα σε 26 χώρες της Ευρώπης, ως η βασική δράση της πρωτοβουλίας eLearning για την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Τον Ιανουάριο 2006 στις χώρες που υποστηρίζουν το eTwinning προστέθηκαν η Κύπρος και η Βουλγαρία. Η δράση έχει σχεδιαστεί για να εξασφαλίσει στα σχολεία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης την ευκαιρία να βελτιώσουν την καθημερινή εκπαιδευτική πράξη μέσα από τη συνεργασία με αντίστοιχα ιδρύματα άλλων χωρών. Ταυτόχρονα, παρέχει τη δυνατότητα αξιοποίησης των Νέων Τεχνολογιών για την εύρυθμη συνεργασία των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, για την εύκολη πρόσβαση στις πηγές εκπαιδευτικού υλικού και για την προώθηση και διάδοση των αποτελεσμάτων των προγραμμάτων. Με τη δράση αυτή επιδιώκεται η παιδαγωγική καινοτομία, η ποιοτική ένταξη των Νέων Τεχνολογιών στην καθημερινή διδακτική πράξη και η προώθηση της ευρωπαϊκής διάστασης της εκπαίδευσης.

Παιδαγωγική Καινοτομία

Η παγκοσμιοποίηση και οι νέες οικονομικές συνθήκες που δημιουργήθηκαν τον τελευταίο αιώνα αναγκάζουν το παλιό βιβλιοκεντρικό και δασκαλοκεντρικό σχολείο να προσαρμοστεί σε νέα δεδομένα. Οι παιδαγωγικές και διδακτικές θεωρίες στο αίτημα για ένα αποτελεσματικότερο σχολείο προτείνουν αναδιαμόρφωση του περιβάλλοντος στη τάξη. Οι σύγχρονες κονστρουκτιβιστικές εκπαιδευτικές προσεγγίσεις (constructivist approach) (Bruner, 1966/1990, Fennimore and Tinzmann, 1990, Åhlberg, 1993, Kearsley, 1999) δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στην ενεργό συμμετοχή των μαθητών, στην ομαδοσυνεργατική προσέγγιση του γνωστικού αντικείμενου, στην καθοδηγούμενη ανακάλυψη των πληροφοριών και στην αλληλεπίδραση με πιο ικανούς ενήλικες ή συμμαθητές (Vigotsky, 1978).

Σύμφωνα με τις νέες αυτές διδακτικές θεωρίες για το σύγχρονο σχολείο τα προγράμματα ηλεκτρονικής αδελφοποίησης eTwinning δίνουν τη δυνατότητα για:

- εξατομίκευση της μάθησης.¹² Με την εξέλιξη του προγράμματος η προσφορά του μαθησιακού αγαθού εστιάζεται στις συγκεκριμένες ανάγκες και δυνατότητες του κάθε μαθητή, ο οποίος γίνεται πιο ενεργητικός και αναλαμβάνει πρωτοβουλίες και ευθύνες.
- σχεδιασμό της μαθησιακής πορείας σύμφωνα με τις συγκεκριμένες ανάγκες της ομάδας.¹³ Η διδακτική μέθοδος διαφοροποιείται ανάλογα με τις ανάγκες και τις δυνατότητες της ομάδας και ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες του κοινωνικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος από το οποίο σχεδιάζεται και στο οποίο τελικά απευθύνεται. Η προοπτική αυτή βασίζεται σε μια αντιμετώπιση της ευφυΐας ή των δεξιοτήτων των μαθητών ευρύτερη, από αυτή που συναντάμε στο παραδοσιακό σχολείο.
- ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων. Στόχος των συγκεκριμένων προγραμμάτων είναι η συνεργασία με άλλες κοινότητες-ομάδες μαθητών και η ανάπτυξη πνεύματος συνεργασίας και αλληλεγγύης μεταξύ των ομάδων. Το μαθησιακό αγαθό δεν παραδίδεται στους μαθητές αλλά προκύπτει από τον ενεργό διάλογο (Σγουροπούλου & Κουτουμάνος, 2001).
- ουσιαστικές αλλαγές του ρόλου εκπαιδευτικού (Δεληκωσταντής 1997). Από το παλιό δασκαλοκεντρικό μοντέλο διαπιστώνουμε μια μετάβαση σε μια ομαδοσυνεργατική μαθησιακή πορεία, όπου ο δάσκαλος ενεργεί συστηματικά ως

σύμβουλος και καθοδηγητής. Ο δάσκαλος καθορίζει τα όρια και το πλαίσιο ανάπτυξης του προγράμματος και ταυτόχρονα εποπτεύει την εξέλιξή του.¹⁴

- μετάβαση από τη μηχανική αναπαραγωγή γνώσεων στη δημιουργική μάθηση. Διαπιστώνουμε το καθοριστικό πέρασμα από το κείμενο ή τη στείρα επανάληψη γεγονότων και γνώσεων στη δημιουργία νέων γνωστικών μοντέλων. Οι μαθητές γίνονται ενεργοί δημιουργοί της γνώσης, με τη δική τους μέθοδο προσέγγισης, εργαζόμενοι είτε μεμονωμένα είτε ομαδικά. Εμπειρία και ανακάλυψη είναι οι δύο πόλοι γύρω από τους οποίους εκτυλίσσεται η μαθησιακή πορεία.

- αναδιοργάνωση του μαθησιακού περιβάλλοντος. Τα προγράμματα ηλεκτρονικής αδελφοποίησης εξασφαλίζουν την αναδιοργάνωση μιας παραδοσιακής, στηριγμένης και απόλυτα εξαρτώμενης από το αναλυτικό πρόγραμμα μεθόδου σκέψης και δράσης και καθορίζουν τη μετάβαση σε μια ποικιλία προσεγγίσεων, που διαμορφώνεται από τον εκπαιδευτικό και τους μαθητές. Τα προγράμματα αυτά προωθούν τη διαθεματική-διεπιστημονική προσέγγιση του μαθησιακού αγαθού και στηρίζονται σε καταστάσεις και προβλήματα της καθημερινής ζωής συνδέοντας το σχολείο με την κοινωνία (Ματσαγγούρας 2002).

Νέες Τεχνολογίες

Η προσαρμογή της εκπαιδευτικής διαδικασίας στις απαιτήσεις της Κοινωνίας της Πληροφορίας καθιστά απαραίτητη όχι μόνο την εισαγωγή των Υπολογιστικών και Δικτυακών Τεχνολογιών στην Εκπαίδευση αλλά και την παιδαγωγική τους αξιοποίηση (Bransford, Brown & Cocking 1999, Vosniadou, Ioannides, Dimitrakopoulou & Papademetriou, 2001, Κόλλιας Βλασσά, & Βοσνιάδου, 2001). Όταν οι Τ.Π.Ε. χρησιμοποιούνται στη σχολική τάξη ως εργαλείο μάθησης, ο συνδυασμός μαθητοκεντρικής διδασκαλίας και συνεργατικών δραστηριοτήτων έχει σημαντικά αποτελέσματα (Crook, 1994). Η εκπαίδευση που βασίζεται στην τεχνολογία (Technology-based training) συμβάλλει αποφασιστικά στην αυξημένη πρόσβαση στην πληροφορία, στην αξιολόγηση και στην αλληλεπίδραση με την πληροφορία, στη βελτίωση της ποιότητας της εργασίας των μαθητών και στην αύξηση της παραγωγικότητας και της αποδοτικότητας των σχολείων (Μπούρας, 2005).

Η συνεργασία με τη χρήση του υπολογιστή (computer - supported collaborative learning – CSCL) και η συλλογική εργασία στον υπολογιστή (computer – supported collaborative work – CSCW) είναι όροι που περιγράφουν τη συνεργατική διαδικασία μάθησης με τη σχέση των Τ.Π.Ε. (Σολωμονίδου, 2002).

Ποιος όμως είναι ο ρόλος των Νέων Τεχνολογιών στην ανάπτυξη των προγραμμάτων ηλεκτρονικής αδελφοποίησης eTwinning;

Μοιάζει να είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη η άποψη ότι οι Νέες Τεχνολογίες έχουν εξαιρετικές δυνατότητες στήριξης όλων όσων προαναφέραμε, ως καθοριστικός παράγοντας υλοποίησης τους ή απλώς ως πιστή θεραπευτική εκπαιδευτικών αλλαγών¹⁵. Όμως η πραγματικότητα είναι ότι, μάλλον, θα πρέπει να κάνουμε λόγο για μια πραγματική επανάσταση μέσα στην ίδια τη δομή και τη λειτουργία της εκπαίδευσης. Ως προς το θέμα μας, θα λέγαμε ότι για τα προγράμματα eTwinning το νέο περιβάλλον μάθησης δεν εξαρτάται τόσο από τις δυνατότητες χρήσης των Νέων Τεχνολογιών, όσο από την ίδια την αναδιοργάνωση του μαθησιακού περιβάλλοντος και από την ικανότητα των εκπαιδευτικών να χρησιμοποιούν τις Νέες Τεχνολογίες, για να υποστηρίξουν παιδαγωγικούς στόχους και να ανανεώσουν παραδοσιακές μαθησιακές δραστηριότητες.

Σε αυτή τη βάση οι Νέες Τεχνολογίες μπορούν να ενισχύσουν νέες και πρωτοποριακές διδακτικές μεθόδους και να δημιουργήσουν ένα πρότυπο περιβάλλον μάθησης μέσα στο ίδιο το σχολείο. Είναι σημαντικό να τονίσουμε ότι, σε όλες αυτές τις περιπτώσεις οι Νέες Τεχνολογίες λειτουργούν όχι αυτόνομα αλλά ως μέσο επίτευξης στόχων.

Συνοπτικά θα λέγαμε ότι η χρήση των Νέων Τεχνολογιών στα προγράμματα eTwinning:

- ανανεώνουν τα κίνητρα μάθησης
- παρέχουν τα μέσα εξακρίβωσης μαθησιακών αναγκών
- δίνουν τη δυνατότητα εύκολης πρόσβασης για την επιλογή του μαθησιακού αντικειμένου
- διευκολύνουν τη διαμόρφωση μαθησιακού περιβάλλοντος
- δίνουν τη δυνατότητα στα σχολεία να ενταχθούν και να λειτουργήσουν σε δίκτυα με άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα
- στηρίζουν τη δημιουργία και ανάπτυξη εκπαιδευτικών στρατηγικών
- υπηρετούν τις καταστασιακές ή καλύτερα τις κοινωνικές προοπτικές του σύγχρονου σχολείου
- παρέχουν μέσα αξιολόγησης της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Ευρωπαϊκή συνεργασία

Το κοινωνικό-οικονομικό πλαίσιο που προσδιορίστηκε με μια σειρά από πράξεις με σκοπό την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση ανέδειξε την ανάγκη μιας εκπαιδευτικής πολιτικής που θα ανταποκρίνονταν στις ανάγκες της μετανεωτερικής εποχής (Ρουσάκης –Καζαμιάς, 1995). Πιστεύουμε ακράδαντα ότι οι παιδαγωγικές επιδιώξεις της κοινωνίας μας μπορούν να επιτευχθούν καλύτερα με κοινή δουλειά, μέσα από συνεργασίες εκπαιδευτικών φορέων, ιδρυμάτων και ατόμων. Μέσα από τη συνεργασία μπορούμε να υπερπηδήσουμε εμπόδια φυσικά και πνευματικά που διαφοροποιούν τον τρόπο που δουλεύουμε, που ζούμε, ή σκεφτόμαστε.

Η επέκταση της εφαρμογής των σύγχρονων μεθόδων της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σε ευρωπαϊκό επίπεδο συμβάλλει αποφασιστικά στην προώθηση της ευρωπαϊκής διάστασης στην εκπαίδευση. Η συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών έχει σημαντικές επιπτώσεις στην καθημερινή εκπαιδευτική δραστηριότητα, καθώς ανανεώνει τις διδακτικές μεθόδους, δίνει νέα ερεθίσματα, ενισχύει το διάλογο και τις προοπτικές για μια καλύτερη εκπαίδευση. Η συνεργασία μεταξύ των μαθητών ενισχύει την συνείδηση του ευρωπαίου πολίτη, ενώ ταυτόχρονα θεμελιώνει σχέσεις αλληλεγγύης και αμοιβαίας κατανόησης σε μια προσπάθεια εξάλειψης της ξενοφοβίας, του ρατσισμού και του φανατισμού (Μαυρίδης, 1993).

Θεωρούμε ότι τα προγράμματα eTwinning, μέσα από μια αξιοσημείωτη ευρύτητα θεμάτων που έχουν, μέχρι σήμερα, αναπτύξει, έχουν καταφέρει να επεκτείνουν τη συνεργασία, που προβλέπει η αδελφοποίηση των σχολείων, σε μια ευρύτερη σχέση και αλληλεπίδραση με την τοπική κοινότητα, με φορείς και οργανώσεις, με εργασιακούς χώρους.

3. Δύο παραδείγματα καλής πρακτικής

Magna Graecia: Ένα μοντέλο ανάπτυξης της Ε.Ε. (Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση) – Ιωάννα Κομνηνού

Τα συνεργαζόμενα σχολεία ήταν το 1^ο Ενιαίο Πειραματικό Λύκειο Αθηνών και το Francesco La Cava από την Ιταλία. Η ανάπτυξη του προγράμματος είναι αποτέλεσμα προβληματισμού και εφαρμοσμένης πρακτικής σε ευρωπαϊκά και διεθνή προγράμματα, με στοιχεία καινοτόμα όπως: η διαθεματική προσέγγιση του γνωστικού αντικείμενου (Αγγελάκος, 2003), η εφαρμογή ερευνητικών εργασιών (projects), η διευρυμένη χρήση των δυνατοτήτων της Νέας Τεχνολογίας, η αξιοποίηση των αποτελεσμάτων και της μεθοδολογίας άλλων ευρωπαϊκών προγραμμάτων (Comenius, Virtual School, Grundtvig, Springday, κ.λπ.). Με τη μέθοδο που εφαρμόζεται (project) επιτυγχάνεται η διεπιστημονική προσέγγιση του γνωστικού αντικείμενου μέσα από μια αρμονική σύζευξη φυσικών και ανθρωπιστικών επιστημών (Ματσαγγούρας 1999).

Οι αλλαγές που επιχειρούνται δεν εντοπίζονται μόνο στη μέθοδο ανάπτυξης του προγράμματος, αλλά και στην αναπροσαρμογή της εκπαιδευτικής στοχοθεσίας: πλήρης ανάπτυξη των δεξιοτήτων των μαθητών, δημιουργία στάσεων, ανάληψη πρωτοβουλιών, προώθηση της συνεργασίας μεταξύ ατόμων και λαών, ανάπτυξη συστήματος αυτοαξιολόγησης, θεμελίωση των αρχών της δια βίου εκπαίδευσης, κ.λπ. (Bertrand 1999). Σημαντικότερη είναι η χρήση των ΤΠΕ που διευκολύνει την έρευνα, προωθεί τη συνεργασία, αξιοποιεί τα αποτελέσματα του προγράμματος και εξασφαλίζει καλύτερη πρόσβαση στη γνώση στους μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες. Εξίσου σημαντική είναι και η σύνδεση με τα μαθήματα του Αναλυτικού Προγράμματος, γιατί διευκολύνει τις εργασίες του προγράμματος, εφόσον οι μαθητές δε χρειάζεται να διαθέσουν πολύ χρόνο για το πρόγραμμα και γιατί δίνει στους μαθητές τη δυνατότητα να αξιοποιήσουν τις γνώσεις τους από τα σχολικά μαθήματα. Αυτή η διασύνδεση σχολικής γνώσης και καθημερινής ζωής δίνει νόημα και ενδιαφέρον στο μαθησιακό αγαθό και θέτει τις βάσεις της δια βίου εκπαίδευσης (Beane 1997).

Βασικός στόχος του προγράμματος είναι η ανάδειξη του πολυπολιτισμικού και διαπολιτισμικού μοντέλου της Μεγάλης Ελλάδας, που μπορεί να αποτελέσει πρότυπο ανάπτυξης της Ενωμένης Ευρώπης (Modgil 1997). Οι μαθητές με τη μελέτη των πηγών καλούνται να κάνουν τις απαραίτητες συνδέσεις και να θέσουν τις δικές τους προτάσεις ως Ευρωπαίοι πολίτες. Μέσα από το πρόγραμμα ανιχνεύουμε τον πολυδύναμο ελληνικό λόγο, ως στοχασμό για το ανθρώπινο, ως πράξη πολιτικής παρέμβασης, ως ενεργούμενο πολιτισμού. Το πρόγραμμά χωρίστηκε σε 6 εξάμηνα και 6 αντίστοιχα τομείς του πολιτισμού: Γλώσσα, Λογοτεχνία, Τέχνες, Πολιτική και Θρησκευτική Οργάνωση, Ιστορική Θεώρηση, Τεχνολογία. Δημιουργήθηκε Ιστοσελίδα (σε τρεις γλώσσες), όπου καταχωρήθηκε η δουλειά των σχολείων. Η εργασία έγινε μέσα στις τάξεις μπροστά σε υπολογιστές αλλά και εκτός τάξης με επισκέψεις και μελέτες σε μνημεία και αρχαιολογικούς χώρους. Οι μαθητές δε δημιούργησαν μόνο γραπτές εργασίες, αλλά και σκίτσα, φωτογραφίες, χειροτεχνίες, θεατρικές παραστάσεις κ.λπ. Δημιουργήθηκε online σεμινάριο ελληνικών και ιταλικών, με online εκπαιδευτικό υλικό και ασκήσεις, ως μέσο αξιολόγησης της πορείας του προγράμματος και αυτοαξιολόγησης των εκπαιδευομένων. Οι μαθητές έφτιαξαν το δικό τους εικονικό μουσείο με φωτογραφίες και σκίτσα. Μαθητές και εκπαιδευτικοί, εξασκήθηκαν στη χρήση προγραμμάτων για την ανάδειξη των

αποτελεσμάτων των εργασιών τους. Στην Ιστοσελίδα αναρτήθηκε εποπτικό υλικό (βίντεο, φωτογραφίες, ηχογραφημένες παρουσιάσεις και σειρές διαφανειών), που είχαν μάθει να επεξεργάζονται οι ίδιοι οι μαθητές. Οι μαθητές χρησιμοποίησαν το twinspace ως μέσο επικοινωνίας (ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, forum, chat κ.λπ.) και ως τράπεζα πληροφοριακού υλικού.

Values in School Life and School Celebrations (Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση)
– Μαρία Φρέντζου

Το πρόγραμμα είχε ως βασικό στόχο την ανάπτυξη της ευρωπαϊκής συνείδησης μέσα από διδακτικές και εξωδιδακτικές δραστηριότητες. Τα συνεργαζόμενα σχολεία ήταν το 2^ο Δημοτικό Σχολείο Παλαιού Φαλήρου και το CEIP Tucci από την Ισπανία.

Τα παιδιά ανακαλύπτουν τις αξίες που εμπεριέχονται στη διδακτέα ύλη και στις δραστηριότητες στο πλαίσιο της σχολικής ζωής, ερευνούν τα ζητήματα της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, της ποικιλομορφίας και των ευρωπαϊκών αξιών, με τη βοήθεια της δημιουργικής διδασκαλίας και του Διαδικτύου (Dilling, H.J. 1977). Οι δραστηριότητες έχουν τη μορφή: διαλόγου, γραπτού κείμενου, εικόνων και ζωγραφικής, δημιουργικού γραψίματος, διαδικτυακών ασκήσεων κ.λπ. Τα παιδιά ανταλλάσσουν και συζητούν τις απόψεις τους όχι μόνο μεταξύ τους αλλά και με τους μαθητές του συνεργαζόμενου σχολείου μέσω email και chat. Οι μαθητές και των δύο σχολείων δημιουργούν κοινή ιστοσελίδα, όπου καταχωρούν τη δουλειά τους. Αναπτύσσουν δεξιότητες χρήσης των Νέων Τεχνολογιών, δημιουργούν ένα ηλεκτρονικό τρίγλωσσο λεξικό συνοδευόμενο από ήχο, ένα εικονικό μουσείο αξιών με εικαστικές δημιουργίες.

Τα κριτήρια της επιλογής του θέματος ήταν: η διαθεματική προσέγγιση, η ενσωμάτωση στη διδακτέα ύλη, η συνάφεια με τους σκοπούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Συντονίστηκαν οι δραστηριότητες των συνεργαζόμενων σχολείων με: εθνικούς και διεθνείς εορτασμούς, επίκαιρα γεγονότα, δράσεις και εκπαιδευτικά προγράμματα που κάνουν τα δύο σχολεία. Αναζητήθηκαν αξίες στα σχολικά εγχειρίδια. Βασική γλώσσα του προγράμματος είναι η Αγγλική, αλλά χρησιμοποιήθηκε και η Ελληνική και η Ισπανική.

Δημιουργήθηκε ένα πλάνο εργασίας, όπου αντίστοιχα σε κάθε μήνα της σχολικής χρονιάς αντιστοιχίστηκε μια αξία ή ένας σχολικός εορτασμός. Το πρόγραμμα ενσωματώθηκε στα μαθήματα: Ελληνικά, Ιστορία, Καλλιτεχνικά, Ξένη γλώσσα, Γυμναστική, Θρησκευτικά, Εμείς και ο κόσμος, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή. Έμφαση δόθηκε, επίσης, στην καθημερινή σχολική ζωή, στις εξωδιδακτικές σχολικές δραστηριότητες και στους σχολικούς εορτασμούς.

Τα αποτελέσματα και οφέλη του προγράμματος ήταν: αξιοποίηση κειμένων σχετικά με τις αξίες, ζωγραφίες και φωτογραφίες από δραστηριότητες που αναπτύσσουν ή προϋποθέτουν αξίες, γραπτό υλικό που παράγουν οι μαθητές, (κείμενα, ποιήματα, κ.λπ.), εξάσκηση στη χρήση διαδικτυακών δραστηριοτήτων, στη χρήση ψηφιακής μηχανής και σαρωτή, στα προγράμματα επεξεργασίας εικόνων (Kavouri, P. 2002).

Ελληνόγλωσση

- Αγγελάκος Κ., *Διαθεματικές Προσεγγίσεις της Γνώσης στο Ελληνικό Σχολείο*, εκδ. Μεταίχιμο, Αθήνα 2003.
- Bertrand Y., *Σύγχρονες εκπαιδευτικές θεωρίες*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1999.
- Γιαγκουνίδης Π., *Εκπαιδευτικά συστήματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Θεσσαλονίκη 1995.
- Δεληκωσταντή Κ., “Οι «τρεις κουλτούρες» του σύγχρονου εκπαιδευτικού”, *Μακεδόν*, τεύχ. 4, Χειμώνας 1997-1998, 21-29.
- Ευρωπαϊκή Εκπαιδευτική Πολιτική. Βασικά κείμενα για την παιδεία, την εκπαίδευση και την κατάρτιση. Εισαγωγή, Επιλογή και Επιμέλεια Δ.Γ. Τσαούσης. Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών. Κέντρο Κοινωνικής Μορφολογίας και Κοινωνικής Πολιτικής (ΚΕΚΜΟΚΟΠ). Πρόγραμμα Μετα-υποχρεωτικής εκπαιδευτικής πολιτικής (ΜΥΕΚΠΟ). Βιβλιοθήκη Κοινωνικής Επιστήμης και Κοινωνικής Πολιτικής. Gutenberg, Αθήνα 1996.
- Ματσαγγούρας Η., *Η Διαθεματικότητα στη Σχολική Γνώση*, εκδ. Γρηγόρη, Αθήνα 2002.
- Ματσαγγούρας, Η., (1989) *Ομαδοκεντρική Διδασκαλία και Μάθηση*, Αθήνα, Εκ. Γρηγόρη.
- Μαυρίδης Λ., (1993) “Ευέλικτη και εξ αποστάσεως εκπαίδευση σε ευρωπαϊκή κλίμακα”, στο: “*Ο Έλληνας εκπαιδευτικός και η ευρωπαϊκή του διάσταση*”, Ευρωπαϊκό Εκπαιδευτικό συνέδριο, Ίδρυμα Μελετών Λαμπράκη, εκπ. «Κωστέα-Γείτονα».
- Modgil S, Verma G., Mallick K., Modgil C. (1997), *Πολυπολιτισμική Εκπαίδευση, Προβληματισμοί-προοπτικές*, επιμ. Α. Ζωνίου-Σιδέρη, Π. Χαραμής, Ελληνικά Γράμματα.
- Ράπτης, Α., & Ράπτη, Α. (2001), *Μάθηση και διδασκαλία στην εποχή της πληροφορίας. Ολική προσέγγιση*, τόμος Α'. Αθήνα.
- Ρουσάκης Ι., Καζαμιάς Α.Μ., (1995) “Κράτος και εκπαιδευτική πολιτική στη νέα Ευρώπη: μια «μετανεωτερική» θεώρηση των σχέσεων τοπικού-κεντρικού”. Πρακτικά Ζ' Διεθνούς Συνεδρίου, *Παιδαγωγική Επιστήμη στην Ελλάδα και στην Ευρώπη, Τάσεις και Προοπτικές*. Παιδαγωγική Εταιρεία Ελλάδας –Πανεπιστήμιο Κρήτης. Εκδ. Ελληνικά Γράμματα.
- Σγουροπούλου, Κ., Κουτουμάνος, Α., (2001), “Η Επικοινωνία Μέσω Υπολογιστή για την Υποστήριξη των Κοινοτήτων Μάθησης”. Εισήγηση στο *1ο συνέδριο για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*. Τεκμήριο διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <http://www.eap.gr/news/EXAGGELIA SYNEDRIOU/synedrio/html/sect6/6.htm>.
- Σολωμονίδου, Χ., (2002), “Συνεργατική Μάθηση με τη Χρήση των Τ.Π.Ε.: Εμπειρίες από Δημοτικά Σχολεία της Θεσσαλίας”, Πρακτικά του 3ου Πανελληνίου Συνεδρίου: *Οι Τ.Π.Ε. στην Εκπαίδευση*, Ρόδος.
- Τσίγκα Γ., Μπαράκος Κ., *Νέες προκλήσεις για τους Έλληνες εκπαιδευτικούς μέσω της ηλεκτρονικής αδελφοποίησης σχολείων. Η δράση eTwinning σε βραβευμένα σχολεία*, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, τμ. Οργάνωσης και Διοίκησης της Εκπαίδευσης, μεταπτυχ. εργ., επ. καθηγητής Κόλιας Β.

Ξενόγλωσση

- Beane J., *Curriculum Intergration*, Teachers' College, New York 1997.
- Bransford, J.D., Brawn, A.L., & Cocking, R.R.,(1999), *How people learn. Brain, mind, experience and school* (expanded edition), Washington D.C. National Academy Press.
- Crook, C., (1994), *Computers and the Collaborative Experience of Learning*, London: Routhledge.
- Dilling, H.J. (1977) *Values Education in the Classroom: Values Transmitted, Methods Used, and Characteristics of Teachers*. Toronto: Scarborough Board of Education.
- Edelson, D., Pea, R., & Gomez, L.** (1998), "Constructivism in the collaboratory". In B.G. Wilson (ed.) *Constructivist Learning Environments. Case Studies in Instructional Design*. 2nd ed. Educational Technology Publications, Englewood Cliffs New Jersey.
- Kavouri, P. (2002) "Engaging Students in Search of Hidden Messages, Meanings and Values", from *Storytelling to Story Showing: An inquiry, communicative and interdisciplinary approach*". Paper Presented in the V European Meeting on Values Education, Athens, Greece.
- Kohlberg, L. (1987). *Child Psychology and Childhood Education: A Cognitive Developmental View*. New York: Longman.
- Kollias, V., Vlassa, M., Vosniadou, S., (2001), *Design and Evaluation of a CSCL environment for the learning of science*, in P. Dillenbourg A.Eurelings and K. Hakkarainen (Eds)
- Olguín, M.C.J., et al (2000), *An Agent Infrastructure to set Collaborative Environments, Educational Technology & Society*. 3, 3, p. 65-73. Τεκμήριο διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: http://ifets.ieee.org/periodical/vol_3_2000/a02.html
- Vigotsky, L.V., (1978), *Mind and Society : The Development of Higher Psychological Processes* Cambridge, MA: Harvard University Press,
- Vosniadou, S., Ioannides, C., Dimitrakopoulou, A., & Papademetriou, E. (2001), Designing learning environments to promote conceptual change in science. *Learning and Instruction*, 11.
- Zakopoulos, V., (2001), *An Evaluation of the Quality of ICT Teaching in Two Primary Schools with an ICT-rich Environment between 1997-99*. Published Ph.D. Thesis, Reading, UK: University of Reading.

¹ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, Συμπεράσματα της Προεδρίας, Λισσαβόνα (23-24.3.2000), Βρυξέλλες, 2000, παρ. 8.

² ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, Σχέδιο δράσης eEurope, COM (2000) 330, Βρυξέλλες, 14.6.2000.

³ Βλ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΩΝ ΕΚ, Ψήφισμα του Συμβουλίου της 6.5.1996 σχετικά με τα εκπαιδευτικά λογισμικά και τα πολυμέσα στους τομείς της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, 96/C 195/03, *Κείμενα για την ΕΕΠ (1993-97)*, σσ. 207-210.

⁴ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας, Συμπεράσματα της Προεδρίας, όπ.παρ., εισαγωγή.

⁵ « Εξίσου σημαντική για την Ευρώπη είναι η αποφασιστικότητα των ηγετών της και η σταθερή τους δέσμευση από το πλέον υψηλό επίπεδο.», όπ.παρ., παρ.3.

⁶ «Οι προτάσεις για την eEurope χαρακτηρίστηκαν ως πολύτιμη προσπάθεια προκειμένου να αντιμετωπιστεί το ζήτημα που θεωρείται πρωταρχικής σημασίας για τη μελλοντική επιτυχία της Ευρώπης», όπ.παρ., παρ.1.3. Σε άλλο σημείο τονίζεται η **επείγουσα** υλοποίηση των σκοπών του eEurope, όπ. παρ.παρ.3.

⁷ Βλ. ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΚ, Έκθεση σχετικά με τη χρήση του διαδικτύου για την προώθηση της αδελφοποίησης μεταξύ των ευρωπαϊκών σχολείων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, COM (2002)283 (01).

⁸ Όπ. παρ. σ.1.

⁹ Έκθεση σχετικά με την αδελφοποίηση: COM(2002)283/F-1.

¹⁰ Η Επιτροπή αναφέρεται και σε θέματα ανάπτυξης συνεργασιών, τα οποία εντάσσει σε «τομείς προτεραιότητας, όπως η επιστημονική και η καλλιτεχνική εκπαίδευση, η εκπαίδευση στον τομέα των πολυμέσων ή η διδασκαλία των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων του πολίτη». Βλ. Επιτροπή των ΕΚ, Πρόταση Απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την έγκριση πολυετούς προγράμματος (2004-2006) για την αποτελεσματική ενσωμάτωση των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας (ΤΠΕ) στα ευρωπαϊκά συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης (πρόγραμμα ηλεκτρονικής μάθησης), COM (2002) 751, Βρυξέλλες, 19.12.2002, σ.30.

¹¹ Σε άλλο σημείο της Πρότασης, η Επιτροπή θεωρεί ότι είναι αναγκαίες οι εκθέσεις για «Αξιόλογα σχέδια επίδειξης σχετικά με τη συμβολή των εκπαιδευτικών πολυμέσων και των δικτύων επικοινωνίας στη στήριξη της αδελφοποίησης σχολείων, ιδίως όσον αφορά πολύγλωσσα και πολυπολιτιστικά σχέδια» και αναφέρεται στις κατευθυντήριες γραμμές προς τους εκπαιδευτικούς για την αξιοποίηση των δυνατοτήτων των ΤΠΕ, την «ανάπτυξη καινοτόμων μεθόδων συνεργασίας, όπως, παραδείγματος χάριν, πολυεπιστημονικές προσεγγίσεις ή χρήση κοινών εργαλείων και πόρων διδασκαλίας». Όπ.παρ., σ.30.

¹² Ο όρος ατομική μάθηση προσδιορίζει την προσαρμογή της μάθησης στο διαφορετικό προφίλ του κάθε μαθητή, την καθιέρωση των μαθησιακών στόχων από το μαθητή, την αυτοδιαχείριση του ρυθμού μάθησης (Olguin, 2000).

¹³ Σε αντίθεση με το παλιό δασκαλοκεντρικό πρότυπο διδασκαλίας που ενίσχυε την ανταγωνιστικότητα, με το ομαδοσυνεργατικό μοντέλο προωθείται η ισότητα μεταξύ μαθητών και μαθητριών, η οικοδόμηση της γνώσης (Ράπτης & Ράπτη, 2001) η αλληλεπίδραση με ποικίλες πηγές πληροφόρησης και πειραματισμού, η απόκτησης εμπειρίας και κατάλληλης καθοδήγησης (Edelson, Rea & Gomez, 1998, Σολομωνίδου, 2002).

¹⁴ Ο εκπαιδευτικός με δημιουργικό σχεδιασμό καλείται να αντιμετωπίσει την πολυδιάσπαση της προσοχής του με ετοιμότητα και εγρήγορση για να αξιοποιήσει τις δυνατότητες που προσφέρει η σύγχρονη διδασκαλία (Ράπτης & Ράπτη, 2006).

¹⁵ Πολλοί υποστηρίζουν ότι παρόλο που έχουν εφαρμοστεί πολλά προγράμματα στην Ελλάδα, η κατάσταση δε βελτιώθηκε, γιατί οι εκπαιδευτικοί δυσκολεύονται να ενσωματώσουν τις Τ.Π.Ε. στη διαδικασία της μάθησης και της διδασκαλίας (Τσίγκα, Μπαράκος 2007).